

ПРОБЛЕМАТИКА КЛАСИФІКАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УТКІНА М. С.

викладач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету
м. Суми, Україна

Сучасне життя людини неможливо уявити в цілому без інтелектуальної власності. Об'єкти інтелектуальної власності є відображенням інтелектуальної та творчої діяльності людини. Із різким розвитком науки, досягнень людства, все частіше виникають нові об'єкти інтелектуальної власності. Саме це призводить до того, що їх перелік не є вичерпним. А тому, актуалізується питання щодо віднесення окремих із них саме до системи об'єктів інтелектуальної власності.

Аналізуючи положення представників наукової спільноти, звертаємо увагу на думку С. Волкова. Він вважає, що до класифікації інтелектуальної власності слід підходити з різних позицій. Це зумовлено тим, що трансформація думки вченого, письменника, загалом автора до остаточного продукту відбувається поступово і на різних етапах вона може стати об'єктом нападу, необережного висловлювання і «запозичення» іншими особами. Науковець зосередив увагу на наступних критеріях класифікації:

- кваліфікація отриманого результату за якістю, важливістю для науки, мистецтва, техніки або технології, здатність стати об'єктом цивільно-правових договорів;
- належність творчого доробку до певної галузі знань, наприклад, мистецтво, наука, техніка, технології;
- безпосередні права і похідні права на інтелектуальну власність;
- належність прав на інтелектуальну власність фізичній особі, юридичній особі або змішані права [1, с. 29]. Виходячи із даного положення, вищезазначені критерії доцільно використовувати задля можливості віднесення результатів інтелектуальної діяльності до її об'єктів.

В цілому, питання щодо класифікації об'єктів інтелектуальної власності ускладнюється у зв'язку із відсутністю закріплення такої класифікації на законодавчому рівні. Зокрема, незважаючи на те, що ст. 420 Цивільного кодексу України містить загальний перелік об'єктів права інтелектуальної власності. Таким чином, вищезазначена норма наводить лише перелік об'єктів інтелектуальної власності, до яких зокрема належать:

- літературні та художні твори;
- комп'ютерні програми;
- компіляції даних (бази даних);
- виконання;
- фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення;
- наукові відкриття;
- винаходи, корисні моделі, промислові зразки;
- компоновання (топографії) інтегральних мікросхем;
- раціоналізаторські пропозиції;
- сорти рослин, породи тварин;
- комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення;

- комерційна таємниця [2]. Таким чином, проаналізувавши дане положення, ми робимо висновок про те, що вітчизняне законодавство лише надає перелік об'єктів інтелектуальної власності, не визначаючи критеріїв їх класифікації.

Ст. 420 Цивільного кодексу України переплітається та відповідає положенням та нормам, закріпленим на міжнародному рівні у Стокгольмській конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 1967 р. Так, відповідно до ст. 2 вищезгаданої Конвенції інтелектуальна власність включає права, що належать до:

- літературних, художніх і наукових творів;
- виконавської діяльності артистів, звукозапису, радіо- і телевізійних передач;
- винаходів у всіх галузях людської діяльності;
- наукових відкриттів;
- промислових зразків;
- торговельних марок, фірмових найменувань і комерційних позначень;
- захисту від недобросовісної конкуренції, а також всі інші права, які стосуються інтелектуальної діяльності у промисловій, науковій, літературній та художній галузях [3].

У свою чергу, перелік об'єктів промислової власності закріплений у Паризькій конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. та відносить:

- винаходи;
- корисні моделі,
- промислові зразки,
- товарні знаки,
- знаки обслуговування,
- фірмові найменування,

- недобросовісну конкуренцію [4].

Проаналізувавши міжнародні документи в контексті визначення об'єктів інтелектуальної власності, ми доходимо визначення, що знову ж таки міститься лише їх перелік, без класифікації за різними критеріями.

Загалом, ми можемо виокремити такі групи об'єктів інтелектуальної власності, які мають та їм притаманні спільні ознаки. Зокрема, О. П. Орлюк пропонує об'єднати об'єкти інтелектуальної власності та класифікувати їх наступним чином:

- першу групу складають об'єкти авторського права та суміжних прав, що межують з першими. До них належать наукові, літературні, художні твори, комп'ютерні програми та бази даних, а також об'єкти суміжних прав (виконання, фонограми та відеограми, передачі організацій мовлення);

- другу групу складають об'єкти патентного права (винаходи, промислові зразки, корисні моделі, а також комерційна таємниця, ноу-хау);

- до третьої групи належать засоби індивідуалізації цивільного обороту, товарів, робіт, послуг (комерційні найменування, торговельні марки, географічні зазначення);

- четверта група об'єднує у собі інші об'єкти інтелектуальної діяльності (сорти рослин і породи тварин, топографії інтегральних мікросхем, наукові відкриття тощо). В свою чергу, О. П. Орлюк наголошує на тому, що наведена вище класифікація є доволі дискусійною в контексті об'єднання в одну групу авторських прав та суміжних. Це зумовлено тим, що на сьогодні останні, хоча й деякою мірою пов'язані з авторським правом, становлять самостійну, відокремлену систему норм права, що регулюють відповідні суспільні відносини. Вони безпосередньо пов'язані з виконавською діяльністю, діяльністю виробників фонограм, а також діяльністю організацій ефірного та кабельного мовлення [5, с.70-71].

На думку В. Вірченко, усі підходи до класифікації об'єктів інтелектуальної власності слід умовно розділити на дві групи: за характером найбільш суттєвих ознак, а також за другорядними ознаками. Щодо класифікації за другорядними ознаками, то науковець визначає наступні критерії класифікації об'єктів інтелектуальної власності:

1. залежно від сфери інтелектуальної діяльності: результати технічної, мистецької, наукової діяльності та засоби індивідуалізації;

2. залежно від необхідності реєстрації для набуття прав: об'єкти, для яких не передбачена можливість реєстрації; об'єкти, для яких реєстрація має факультативний характер; об'єкти, для яких реєстрація є обов'язковою;

3. залежно від ступеня правової захищеності: захищені та незахищені;

4. залежно від використання у господарському обороті: продуктивні об'єкти, які приносять дохід та комерціалізуються; непродуктивні об'єкти, які не комерціалізуються та не приносять дохід;
5. залежно від ступеня новизни: нові; оригінальні та похідні;
6. залежно від джерел надходження: розроблені; успадковані; придбані; отримані у якості внеску до статутного капіталу; отримані у тимчасове використання на платній основі;
7. залежно від терміну захисту майнових прав: із обмеженим терміном захисту; із необмеженим терміном захисту;
8. за ступенем ліквідності: високоліквідні; ліквідні та низьколіквідні;
9. залежно від кількості творців: одноосібні та створені у співавторстві;
10. залежно від можливості дозволяти використовувати об'єкти інтелектуальної власності: відчужувані та невідчужувані [6, с. 6].

Вищенаведена класифікація об'єктів інтелектуальної власності охоплює майже всі можливі критерії їх класифікації, а тому є актуальною і може бути застосованою і науковій спільноті. Таким чином, проаналізувавши вищевикладене, робимо висновок про те, що закріплення на законодавчому рівні чіткої класифікації об'єктів інтелектуальної власності дозволило б уникнути проблемних питань з приводу належності в цілому до об'єктів інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Волков С. Критерій класифікації об'єктів інтелектуальної власності. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2007. №4. С. 28-34.
2. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності: Міжнародний документ від 14.07.2967 р. № 995_169. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169.
4. Паризька конвенція про охорону промислової власності: Міжнародний документ від 20.03.1883 р. № 995_123. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123.
5. Орлюк О. П., Андрощук Г. о., Бутнік-Сіверський О. Б. *Право інтелектуальної власності*. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
6. Вірченко В. Еволюція підходів до класифікації об'єктів інтелектуальної власності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Випуск 135. С. 5-7.

Уткіна М.С. Проблематика класифікації об'єктів інтелектуальної власності. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри: збірник наукових праць VI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності (м. Київ, 27 вересня 2018 р.) / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. К. : Інтерсервіс, 2018. 334с. С. 285-289.